

תעשיית המכוניות בישראל

Israel's Automotive Industry

כסלו התשע"ד ▪ 12/2014 ▪ 961

בכל מקום, בשביל כולם

ישראל בחו"ל. בסך הכל יוצרו כמה אלפי מכוניות וחלקן יוצאו לאירופה. הרכבתה של ה"מנהטן" הסתיימה בשנת 1955 בעקבות סגירת מפעל האם בארה"ב. כיוון שלא קיים בארץ רכב משנת 1951 - בבול מופיע רכב משנת 1953, הזהה ברובו לרכב מ-1951 ושייך לדורון איטלסון.

טברה ספורט, 1961

מכונית הספורט הראשונה שיוצרה בארץ בידי חב' "אוטוקרס". ה"טברה" הייתה מכונית ספורט שתוכננה בבריטניה ביוזמתו של יצחק שובינסקי, בעל "אוטוקרס", יצרנית ה"סוסיטא". אב-הטיפוס נוצר בבריטניה על-ידי מפעל "ריליאנט". המכונית יוצרה במקביל במפעל "אוטוקרס" ובמפעל "ריליאנט" (תחת השם סייברה Sabre) עד שנת 1965. המכונית יוצאה לאירופה ולארה"ב ויחידות בודדות נמכרו בארץ. הדגמים היו בתצורת "רודסטר" (דו-מושבת עם גג מתקפל), דגם דו-מושבי עם גג קשיח נתיק ו"קופה" עם גג קבוע. הניסיון הנועז להתחרות במכוניות הספורט המהוללות מאירופה כשל והסתכם בכחולות מ-300 יחידות, שמתוכן כ-180 יוצרו במפעל "אוטוקרס" בחיפה ובטירת הכרמל. הרכב הנראה בבול שייך לניצן פרימור.

ג'יפ סופה, 1992

הג'יפ הראשון שתוכנן ויוצר בישראל בידי תעשיות רכב נצרת (תע"ר). "סופה" הינו רכב שטח המבוסס על הג'יפ האמריקני המהולל "נג'לר". בשנת 1992 החלו לייצר אותו במפעלי "תע"ר נצרת", בעיקר עבור כוחות הביטחון. בשנים הראשונות הייתה לו חזית בעיצוב ישראלי מקורי ומונעו בנזין, אולם מתחילת שנות האלפיים ה"סופה" השתכללה וקיבלה את החזית של הג'יפ האמריקני ואף את הכיתובית JEEP, דבר המעיד על קשר עם מפעל האם בארה"ב. ה"סופה" מיוצרת עד היום בשלל גרסאות ומצוידת במנועי דיזל. הדגם הנוכחי ("סימן 3") משוכלל ושונה בהרבה מהמקור. רבות מה"סופות" שנפלטו לשוק האזרחי עברו שיפורים ושכלולים בידי בעליהן. הרכב הנראה בבול שייך לרון גרינשטיין.

בני הספל

התצלומים של ארבע המכוניות: פני חמו.

תעשיית הרכב בארץ ישראל ובמדינת ישראל כללה מספר בתי מלאכה ומפעלים, שברובם לא החזיקו מעמד יותר משני עשורים. רובם הרכיבו מכוניות מחלקים וממכלולים שהגיעו מחו"ל. רק שני מפעלים ("אוטוקרס" ו"רמת א") תכננו ובנו מכוניות באופן עצמאי.

בסך הכל פעלו כאן ארבעה מפעלים שהרכיבו או ייצרו מכוניות נוסעים פרטיות:

"החברה הארץ ישראלית למובילים" (בשנת 1936); "קייזר פרייזר לישראל" - לימים "קייזר אילון", "א. אילון" (1951-1971); "מוסקים ומכוניות" - לימים "אוטוקרס", "רום כרמל"; "תעשיות רכב נצרת עילית" (1952-1981), החברה היחידה ששרדה עד היום (מ-1966). לצידם פעלו ופועלים מספר מפעלים שייצרו ומייצרים משאיות, אוטובוסים וכלי רכב ייעודיים, והבולטים בהם: "לילנד אשדוד", "הארגז", "מרכבים", "פלאסאן" ו"רמת א".

התעשייה הזאת התפתחה בשנות ה-50 בעזרת סובסידיות והקלות מס מצד הממשלה, פרחו בשנות ה-60 ודעכה בשנות ה-70 וה-80. נסיגות הייצוא כשלו, והתברר שלשוק המצומצם בארץ, הייבוא כדאי יותר, למעט כלי רכב ייעודיים.

סטנדרד כרמל, 1936

המכונית הראשונה שהורכבה בארץ ישראל בידי "החברה הארץ ישראלית למובילים".

חברת "סטנדרד" הבריטית ייצרה מכוניות נוסעים מתחילת המאה ה-20. בשנת 1936 חברו אנשי עסקים בריטים וארץ ישראלים והקימו את "החברה הארץ ישראלית למובילים" על מנת להרכיב את מכוניות "סטנדרד" במפעל קטן במפרץ חיפה. המכוניות שהורכבו בארץ נקראו "כרמל" והיו בשני גדלים - עממי וגדול. זה היה הניסיון הראשון להרכיב מכוניות נוסעים בארץ. לאחר שהורכבו מכוניות בודדות, פרצו מאורעות 1936-39 והמפעל ננטש.

כיוון שלא קיים בארץ רכב כזה משנת 1936 מוצג בבול רכב "סטנדרד" תוצרת בריטניה משנת 1946, הזהה לדגם משנת 1936. הרכב הנראה בבול שייך לצביקה יוסי גזינסקי.

קייזר מנהטן, 1951

המכונית הראשונה שיוצרה במדינת ישראל - בידי "קייזר פרייזר לישראל" - בניסיון הראשון להקים מפעל רכב "כמו בחו"ל". ה"מנהטן" הייתה מכונית אמריקנית גדולה ומפוארת יחסית. היא יוצרה במקור על-ידי מפעל "קייזר פרייזר" בין השנים 1951-1954. בשנת 1951 חבר היזם הישראלי, אפרים אילון, לבעלי "קייזר פרייזר" והם הקימו מפעל גדול (במנחים מקומיים) בנשר. המכונית הראשונה שהורכבה הייתה ה"מנהטן". מכונית זו שימשה כרכב השרד של ראש הממשלה, נשיא המדינה, שרים ושגרירי

Israel's Automotive Industry

The automotive industry in Israel, both before and after the establishment of the State, consisted of a number of workshops and factories, most of which did not remain in operation for more than two decades. Most of these assembled automobiles from parts and pieces that originated overseas. Only two plants (Autocars and Ramta) designed and constructed cars independently.

In total, there were four factories that either assembled or constructed passenger cars for private use:

Palestine Motors Company (1936);
Kaiser-Frazer of Israel – later Kaiser Ilin, E. Ilin (1951-1971);
Mosachim U'Mechonot (Garages and Cars) – later Autocars, Rom Carmel (1952-1981);
Nazareth Illit Automotive Industries (AIL), the only company still in existence (1966 – the present).

Along with these, a number of plants manufactured and continue to manufacture trucks, buses and designated vehicles, notably: Leyland Ashdod, Haargaz Transportation, Merkavim Transportation Technologies, Plasson Ltd. and Ramta.

Israel's automotive industry developed in the 1950's with the help of subsidies and tax concessions provided by the government of Israel, blossomed in the 1960's and declined in the 1970's and 1980's. Export attempts failed and it became apparent that importing automobiles was more profitable for the small Israeli market, with the exception of designated vehicles.

Standard Carmel, 1936

The first car assembled in Eretz Israel by The Eretz Israel Mobiles Company.

The British Standard Motor Company began manufacturing passenger vehicles early in the 20th century. In 1936, businessmen from Britain and Eretz Israel collaborated in founding the Palestine Motors Company in order to assemble Standard cars at a small plant in Haifa Bay. The cars assembled in Eretz Israel were called Carmel and there were two models – one small and one large. This was the first attempt to assemble passenger cars in Israel. After only a small number of these cars had been assembled, the 1936-1939 uprisings broke out and the plant was abandoned. Since this car has not been available in Israel since 1936 – the stamp features a Standard car manufactured in Britain in 1946, which is identical to the 1936 model. The car on the stamp is owned by Zvika and Yossi Gazinsky.

Kaiser Manhattan, 1951

The first car manufactured in the State of Israel, by Kaiser-Frazer of Israel, in an initial attempt to establish an automobile factory "like those overseas".

The Manhattan was a relatively large and luxurious American car. It was originally produced by the Kaiser-Frazer plant from 1951-1954. In 1951, Israeli entrepreneur E. Ilin joined with the owners of Kaiser-Frazer and together they founded a large factory (by local standards) in Neshet. The first car assembled at the plant was the Manhattan, which served as the official car for Israel's Prime Minister, President, government ministers and ambassadors overseas. Overall, a few thousand cars were manufactured, some of which were exported to Europe. Assembly of the Manhattan ceased in 1955 following the closure of its parent factory in the U.S.

חומת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

Since this car has not been available in Israel since 1951 – the stamp features a car manufactured in 1953, which is mostly identical to the 1951 model and is owned by Doron Itelson.

Sabra Sport, 1961

The first sports car manufactured in Israel by Autocars. The Sabra was a British-designed sports car initiated by Yitzhak Shovinsky, owner of Autocars, producer of the Susita. The prototype was manufactured in Britain by Reliant. This model was manufactured concurrently by Autocars and Reliant (under the name Sabre) until 1965. It was exported to Europe and the U.S., with only a few actually sold in Israel. There was a roadster model (2-seater with a convertible top), a 2-seater model with a removable hardtop and a coupé with a permanent top. This bold endeavor to compete with renowned European sports cars ultimately failed and produced in all fewer than 300 cars, of which 180 were manufactured at the Autocars plants in Haifa and Tirat Hacarmel.

The car that appears on the stamp belongs to Nitzan Primor.

Sufa Jeep, 1992

The first jeep designed and manufactured by Nazareth Illit Automotive Industries (AIL).

The Sufa (Storm) is an off-road vehicle based on the renowned American Jeep Wrangler. In 1992 it began to be manufactured at the AIL plant in Nazareth Illit, mainly for the security forces. In the initial years it had an original Israeli-designed front and a gasoline engine however from the early 2000's the Sufa was upgraded and incorporated the American Jeep front, including the JEEP logo, attesting to the strong connection with the parent plant in the U.S.

A number of Sufa models are still being produced today with diesel engines. The current model (the Storm III) is very advanced and significantly different than the original. Many of the Sufa vehicles that were emitted to the civilian market have been enhanced and improved by their owners. The car that appears on the stamp belongs to Ronen Greenstein.

Benny Haspel

Photos of the 4 cars: Pini Hamou

שירות הבולאי - טל: 076-8873933
שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 6108101
The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933
12 Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 6108101
www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

Issue:	December 2014 דצמבר 2014	הנפקה:
Stamp Size (mm):	H 30 ג / W 40 ר	מידת הבול (מ"מ):
Plates:	964,965,966,967	לוחות:
Stamps per Sheet:	15	בולים בגיליון:
Tabs per Sheet:	5	שבילים בגיליון:
Method of printing:	Offset אופסט	שיטת הדפסה:
Security mark:	Microtext מיקרוטקסט	סימון אבטחה:
Printer:	Cartor Security Printing, France	דפוס: